

FABULOASE COMORI ROMÂNEȘTI (I)



Vechi mărturii autohtone și străine povestesc despre bogățiile nemăsurate ale spațiului românesc încă din timpul voievodatelor și cnezatelor din Muntenia și Oltenia: veșminte voievodale și boierești din stofe scumpe, aduse din Europa, cusute cu fir de aur și argint, împodobite cu perle și pietre prețioase, blănuri rare, lăzi cu galbeni și giuvaeruri de aur cu monturi complicate de nestemate, arme și armuri făurite în vestite ateliere europene sau orientale, cizelate și gravate cu aur și argint, încrustate cu pietre scumpe, hlamide (mantii) domnești de purpură brodate cu fir de aur, vase și tipsii de aur și argint aurit și câte și mai câte...

Este important de subliniat că, din cauza situației politice instabile (războaie și incursiuni militare străine soldate cu distrugeri, incendieri și jafuri, dese schimbări de domni, starea de vasalitate impusă de vecini mai puternici), dar și a unor calamități naturale (inundații și cutremure), luxul și fastul românesc s-au reflectat, în primul rând, în averi mobile și mult mai puțin în cele imobile, respectiv în construcții de apărare sau de ceremonie: conace, castele, cetăți, palate, catedrale etc.

Bogățiile mobile se transportau mai ușor în foarte dese cazuri când posesorii lor erau obligați să ia drumul pribegiei. Și, nu în ultimul rând, Imperiul Otoman suzeran ne-a interzis construirea cetăților și fortărețelor precum și împrejmuirea orașelor cu ziduri. Anton Vernacsics, episcop ungar din secolul al XVI-lea, călător prin țările române, nota: „În Țara Românească, Târgoviște este singurul oraș mai însemnat, destul de întins și capitala țării, mai sunt două cetăți de piatră, dar nu așa însemnate ca să fie vrednice a fi arătate pe nume (București și Poenari de Argeș, n. a.). Celelalte, toate sunt aproape ca în Moldova. De altfel, potrivit cu decretele împăraților vechi și ale împăraților turcești de acum, lor nici nu le este îngăduit să întemeieze cetăți și fortărețe, nici să împrejmuiască orașele cu ziduri și întărituri, toată puterea țării stând numai în numărul și vitejia ostașilor” („Călători străini despre țările române”, Editura Științifică, București, 1968, vol. I, pag. 404).

Fără îndoială, trebuie să mai recunoaștem nu numai că în Moldo-Valahia feudalismul s-a prelungit până în prima jumătate a veacului al XIX-lea, ci și decalajul de civilizație între spațiul românesc și Europa Occidentală. Când la noi se nașteau primele formațiuni statale (voievodate și cnezate), numite de către vecinii noștri, în documentele oficiale, ducate, la Londra se înalță Turnul său celebru (sec. al IX-lea și al XI-lea) și la Cracovia începea să se ridice castelul regal Wawel (sec. al XII-lea). Când pe plaiurile noastre se puneau bazele principatului de sine stătător Țara Românească, în Anglia se muncea asiduu la celebra biserică gotică a mănăstirii Westminster (sec. al XIII-lea și sec. al XIV-lea) și la Veneția se zidea una dintre minunile lumii, respectiv palatul Dogilor (sec. al XIV-lea și al XV-lea). Când în Bucureștii secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea se construia haotic, la Paris se realizau Piața Concordiei, palatul Bourbon și Panteonul.

Aceste comori de poveste ale domnitorilor și boierilor bogați erau păstrate la locuri ferite de ochii oamenilor, în taințele conacelor de la moșii sau a locuințelor din București, dar și, în cazul unor invazii ale oștilor străine, în hrubele mănăstirilor din munți, ascunse în peșteri sau îngropate în

păduri.

Timp de câteva veacuri, veșmintele boierești și princiare românești au ocupat primele locuri între cele mai spectaculoase costume europene nobiliare și costau averi însemnate, așa după cum recunoștea și francezul Paul Morand în cartea sa „București”, apărută, în prima ediție, în perioada interbelică: „Anumiți boieri aveau veșminte care costau o sută cincizeci de mii de franci aur, iar garderoba lor valora peste un milion de franci” (Editura Echinox, Cluj, 2000, pag. 87). Garderoba primilor domnitori ai Țării Românești, reprezentanți ai ilustrului neam al Basarabilor, între care Basarab I Întemeietorul și îndeosebi Mircea cel Bătrân, a fost influențată atât de moda marilor seniori europeni, cât și de aceea a Bizanțului imperial, după cum ne înfățișează picturile murale păstrate la Biserica Domnească din Curtea de Argeș, cât și la mănăstirea Cozia.



Negustorii acelor timpuri vindeau în principatele române haine și materiale de postav flamand, florentin, de Ypres, de Tournai și de Haga, stoffe de mătase și fir, catifele, brocarturi italienești, blănuri de animale rare, broderii, țesături fine și străvezii ca „horbota” de păianjen, bijuterii de aur încrustate cu nestemate, arme, armuri și cuirase din cele mai scumpe, pentru cal și călăreț, cizelate și gravate în aur și argint și bătute cu perle și pietre scumpe.

Într-un tablou, aflat în colecția castelului Ambras de lângă Innsbruck (Tirol), a fost identificat portretul lui Vlad Țepeș, nepotul lui Mircea cel Bătrân, înfățișat întreg, din cap până la picioare. Menționez că o variantă a acestei picturi este expusă la Kunsthistorisches Museum din Viena. Din fiecare detaliu se detașează fastul princiar. Pe cap, domnitorul poartă o căciuliță de catifea roșie brodată cu două rânduri de mărgăritare (perle). Pe frunte odihnește o pafta de aur în formă de stea, în mijlocul căreia strălucește un rubin uriaș, înconjurat de pietre prețioase mai mici. Dar privirea este atrasă irezistibil de cele cinci perle de o mărime neobișnuită.

Haina, lungă până la glezne, are gulerul și mânecile din blană de zibelină și se încheie cu nasturi de aur, încrustați cu diamante.

În anul 1538, în timpul domniei lui Petru Rareș, Soliman cel Mare cucerea cetatea Sucevei, eveniment amintit de Anton Vernacsics și de cronicarul turc Mustafa Ghelal Zadé. Oastea otomană, după ce a pus stăpânire pe Suceava, a forțat tainițele princiare unde a descoperit bogății fabuloase: butoaie burdușite cu galbeni, podoabe de aur și argint împodobite cu pietre prețioase, veșminte muiate în aur, argint, mărgăritare și nestemate, blănuri scumpe și perle imense și fără număr (Alexandru Alexianu, „Mode și veșminte din trecut”, vol. I, pag. 198).

Aproape în fiecare pagină a lucrării sale, Alexandru Alexianu descrie cu lux de amănunte straiete bogate ale domnitorilor și boierilor români, informații care, adunate cu răbdare și acribie, uimesc nu numai pentru abundența lor, cât mai cu seamă pentru că dezvăluie o lume incredibilă prin fastul și luxul nemăsurat al puternicilor moldo-valahi în context european. De exemplu, voievodul Petru al II-lea, fiul doamnei Chiajna și al lui Mircea Ciobanul, recunoscut pentru luxul înstăpânit la curtea din București, la mazilirea sa din 1568, a lăsat în tainițele palatului „(...) o jumătate de milion de galbeni, afară de cei 210.000 de ducați de aur, pe care energica lui mamă reușise totuși să-i pitească..., și afară de alții, despre care nimeni dintre contemporani nu relatează nimic. Își poate imagina oricine

de ce, cu asemenea saci de aur, resturi modeste ale unei visterii domnești risipite în graba plecării, eleganța vestimentară a curții din București nu era o problemă”. (Alexandru Alexianu, „Mode și veșminte din trecut”, vol. I, pag. 207).

Despre domnul Moldovei, Alexandru Lăpușneanu, autorul, bazându-se pe „unele condeie contemporane”, susține că era și mai bogat decât fiul doamnei Chiajna, „mai pretențios în gusturi”, iar „tezaurul său personal gema de «mărgăritare și aur»” (Alexandru Alexianu, „Mode și veșminte din trecut”, vol. I, pag. 208).

Domnița Zamfira, „o altă elegantă a timpului, fiica lui Moise Vodă”, posedă „(...) scumpeturi de a căror amintire pomenesc, la 2 decembrie 1575, hârtiile vremii! Sunt acolo coroane de aur și stropite cu safire, inele și brățări bogate, numai aur și pietre scumpe, strălucitoare diademe princiare, năstrape de aur, șiraguri de mărgăritare, cioltare și valtrapuri argintate și aurite presărate și ele cu perle” (Alexandru Alexianu, „Mode și veșminte din trecut”, vol. I, pag. 214).

La pagina 219, Alexandru Alexianu spicuește dintr-o foaie de zestre a domniței Maria, fiica lui Petru Rareș, voievodul Moldovei: „o coroană de aur bătută cu pietre nestemate în valoare de 5000 de florini, o coroană de aur cu bălașe (rubine, «coronella con balassi»), mai multe cruci cu pietre scumpe și mărgăritare, galbeni prinși cu mărgăritare, inele, mănecare cu pietre scumpe, conduri, o rochie de vară, «de modă leșească», feregele de soboli, feregele de brocard, scufii de aur, dintre care una o «scufia de Valachia», stropită cu perle, în valoare de 10.000 de aspri” (Alexandru Alexianu, „Mode și veșminte din trecut”, vol. I, pag. 219).

La pagina următoare, autorul continuă cu alte și alte bogății cuprinse în același act: „Într-un loc «un piccandolo deta vesta con perle et oro, opera rare, de Lehia», numai haina aceasta scumpă și rară costând, ea singură, 30.000 de aspri. În altul, o pereche de pantofi («un paio de scarpe») și un giulgi fin întretesut cu fir de aur («un fazzuol per ori»), alte patru scufii de aur, nasturi sau sponciuri de aur. O ferezie îmblănită cu zibelină (20.000 de aspri), o ferezie căptușită cu brocard (10.000 de aspri), o blană de zibelină, tulpane turcești din brocard de aur și argint («un dulipan alla turchesca»), un alt tulpă de tabin și aur, un altul de brocard verde cu aur și altele” (Alexandru Alexianu, „Mode și veșminte din trecut”, vol. I, pag. 220).

Uriășele averi ale lui Iancu Vodă Sasul, fiu ilegitim al lui Petru Rareș, au fost confiscate de regele Poloniei (obicei frecvent în epocă) și „(...) încărcate într-o sută de harabale, din care 40 pline de pungi cu aur” (Alexandru Alexianu, „Mode și veșminte din trecut”, vol. I, pag. 226).

La fel s-a întâmplat și cu o parte din averea mobilă a principelui de talie europeană Mihai Viteazul, rămasă la moartea sa în cortul domnesc și răvniată de împăratul german Rudolf al II-lea, avere ce cuprindea îmbrăcăminte demnă de un cap încoronat, arme, podoabe scumpe și o caretă somptuoasă, toate evaluate la 12.300 de taleri, mult sub adevărata lor valoare de 80.000 de taleri. Din toate imaginile care-l reprezintă și care s-au păstrat până astăzi, reiese cu certitudine că Mihai Viteazul era pe deplin conștient de rangul și importanța sa politică și militară în concertul european și ca atare le exprima în fastul princiar vestimentar, de influență occidentală, atât la curțile domnitoare europene, cât și pe câmpul de luptă (Alexandru Alexianu, „Mode și veșminte din trecut”, vol. I, pag. 233).

În veacul următor, al XVII-lea, veșmintele românilor moldovalahi încep, încet-încet, să se orienteze sub influența puterii suzerane a Imperiului Otoman. Cu toate acestea, bogățiile domnitorilor noștri nu încetează să ne uimească.



De pildă, Alexandru Alexianu, citând sursele epocii, povestește despre domnia moldovenească a lui Vasile Lupu că a început cu trei ani „(...) de mare austeritate și de înțelepte restricții somptuare, interzicânduși și lui și boierilor orice cheltuieli de prisos, orice export de aur, orice îmbrăcăminte desfrânată și costisitoare și, mai ales, orice dare asupra țării” (Alexandru Alexianu, „Mode și veșminte din trecut”, vol. I, pag. 315). După cei trei ani de economii, care s-au resimțit chiar și în tainul de alimente destinat curții domnești de la Iași, principele a ridicat legea somptuară permițând tuturor celor care aveau dare de mână să cheltuiască, după puterea pungilor cu galbeni, pe capricii vestimentare costisitoare. Domnitorul însuși, după spusele contemporanilor, a întrecut, prin luxul și fastul princiar al curții de la Iași, reflectat nu numai prin somptuozitatea straielor, casele domnitoare ale Ungariei sau Poloniei. Astfel, solul polonez Stanislav Oswiecim rămânea uimit de costumele lui Vasile Lupu ce întreceau în splendoare pe cele ale sultanului turcilor sau ale altor monarhi europeni. Un alt sol, Ianoș Kemény, prețuia la 40.000 de taleri numai valoarea veșmintelor și podoabelor purtate de vodă o singură dată, la care se adăugau și harnașamentele armăsarului princiar „(...) împodobit cu sersamuri de aur bătute cu pietre scumpe. Frâul și scara calului erau și ele poleite cu aur” (Alexandru Alexianu, „Mode și veșminte din trecut”, vol. I, pag. 318).

Referindu-se la notele de călătorie ale prelatului franciscan Marco Bandini, dar și la cele ale sirianului Paul de Alep, secretarul patriarhului Macarie, Alexandru Alexianu adaugă informații noi despre costurile aiuritoare ale garderobei lui Vasile Lupu: nasturii unei haine de aur prețuiau 100.000 de galbeni, un singur costum al doamnei (soția domnitorului) putea costa 400.000 de galbeni și o singură blană de samur (din cele 35) „(...) împodobită cu mărgăritare și nestemate” valora 35.000 de galbeni (Alexandru Alexianu, „Mode și veșminte din trecut”, vol. I, pag. 318). Dar, și grajdurile curții de la Iași adăposteau cai de rasă, foarte scumpi, despre care englezul Robert Bargrave spunea că rivalizau cu cei ai marelui duce al Florenței sau chiar cu bidiviii regelui Angliei. De altfel, la plecarea sa în pribegie, domnul moldovean își încărca bogățiile personale în 100 de căruțe ce valorau 2 milioane de galbeni, lăsând urmașului său Gheorghe Ștefan, după spusele lui Paul de Alep, „grămezi de aur și argint, de o valoare incalculabilă, armuri de preț, garderobă, giuvaieruri, blănuri de zibelină, mărgăritare și altele... mai mult decât ar putea să aibă un împărat sau un rege” (Hurmuzaki, „Documente privitoare la istoria românilor”, vol. V, partea a II-a, pag. 6-7, doc. IX).

PETRU VINTILĂ Jr.

0%

User Rating: Be the first one !



INDEPENDENȚA ROMÂNĂ

Apare sub egida Fundației Literar Istorice „STOIKA”

Independența prin cultură
